

Anna Peltanová
Evangelíci na Jindřichohradecku: od Tolerančního patentu po vznik ČCE
(diplomová práce na ETF UK, Praha 2017, 52 stran)
posudek oponenta

Anna Peltanová se ve své diplomové práci pokouší popsat vznik evangelických sborů po roce 1781 na Jindřichohradecku, určit jejich vzájemné vztahy, specifika a provázanosti. K tématu ji převedlo to, že je Jindřichův Hradec jejím rodným městem, i fakt, že se hradecký sbor v dnešní době stal faktickým centrem českobratrské komunity v tomto kraji (srov. s. 40). Cílem práce mělo být prokázání významu jednotlivců pro vznik evangelický sborů a seznámení s vývojem zbožnosti zdejších protestantů.

Ocenit je třeba, že se alespoň částečně pokusila o práci se sborovými archivy. Samotné téma by také jistě mohlo přinést pozoruhodné srovnání vývoje jednotlivých evangelických komunit (Horní Dubenky, Zahrádky, Strmilov, Jindřichův Hradec + Velká Lhota). I možná do nějaké míry otevřít otázku, zda pozdější vývoj (včetně spirituálního) jednotlivých sborů nebyl již nějak zakódován v jejich počátcích.

Sama práce je však v mnoha ohledech problematická. Už volba látky je přes výše jmenované dosti riskantní. Jedná se o poměrně velké území i zvolený časový úsek. Vždyť diplomovou práci by bylo s úspěchem možné věnovat i jen jedinému z uvedených sborů.

Autorka pracovala pouze s několika málo prameny, především s edicí tolerančních přihlášek.

Otazníky lze mít i nad rozsahem práce (pouze 40 stran textu), kterou „natahují“ vcelku zbytečné přílohy.

Větší pozornost mohla být věnována už jen literatuře, o kterou by se bývala mohla opřít (např. Vítková, Martina. „K víře evangelické se přiznávám.“ Svět nekatolíků na jihozápadní Moravě a pro-měny toleranční doby: diplomová práce na FF JU v Českých Budějovicích. České Budějovice, 2008; Běhalová, Štěpánka. „Těžko však přesvědčit ty, kdož nechtí vidět a slyšet“. Příspěvek k novodobým dějinám evangelíků v Jindřichově Hradci. Vlastivědný sborník Dačicka, Jindřichohradecka a Třeboňska 18 (2006), s. 62-72; Martínková, Lenka. Agenda pravitatis haereticorum z jihovýchodních Čech jako pramen pro studium tajného nekatolictví v 18. století. In Nešpor, Zdeněk R. (ed.) Nekatolíci v českých zemích v 18. století. Ústí nad Labem: Albis international, 2007, s. 32-50.; trapně: Macek, Ondřej (ed.). Po vzoru Berojských. Život i víra českých a moravských evangelíků v předtoleranční a toleranční době. Praha: Kalich, 2008.)

Zacházení s již beztak chudými zdroji je spíše nepořádné, např. na s. 21 je najednou z čista jasna jmenován výnos ministerstva (ještě s překlepem) bez další nutné specifikace, ačkoliv v jiných případech autorka těchto pramenů nevyužívá.

Vzpomínky Pravdomila Brchaně jsou beze sporu unikátním pramenem, nelze je však kriticky připustit jako pramen pro dobu toleranční. Nebo se tu mohla autorka zajímavě věnovat fenoménu vyprávěné tradice o tajném evangelictví.

Velmi často práce zůstává na povrchu, chybí jí kritický přístup k pramenům i literatuře, kterou pouze autorka reprodukuje. Aniž by uvažovala nad její objektivitou (např. Památník...).

Jednotlivé sondy nejsou pojaty tak, aby poskytovaly možnost srovnání jednotlivých míst. Např. informace o původu evangelíků v kraji najdeme jen v případě Lhotecka.

Kapitoly poskytují spíše nahodilá fakta z 18. a 19. století. O cestě k unijní církvi na začátku 20. století čtenář nenalezne takřka nic.

Dozvíme se sice počet lidí u stolu při slavnostním obědě v Horních Dubenkách, ale o spiritualitě evangelíků vlastně nemnoho. A to se témat, které by bylo možné rozvíjet, nabízí přehršel. Jen např.: vnější označení a sebeoznačení nekatolíků, reflexe víry a konstrukce obrazu „toho druhého“, víra z pohledu žen a dětí, vliv náboženské tolerance na život lidí, rozdíly mezi přístupem ke konfesním otázkám obyvateli vesnice a města.

Postrádám samostatný vhled či objevnější postřeh. A chudý je i závěr.

Při obhajobě by se Anna Peltanová měla pokusit kriticky zamyslet nad tím, co spolu s Evou Melmukovou nazývá „skrytou církví“. Pohovořit by mohla o rozporech mezi ústním podáním, jak bylo zaznamenáno v různých „vzpomínkách“, a např. protokoly z výsledků apod. Měla by objasnit, proč nevznikl sbor v Zahrádkách, i když se jednalo o tak významné předtoleranční centrum (lze dohledat i v příslušné literatuře). Vysvětlení, proč bylo pohřbívání evangelíků tak oblíbeným zdrojem konfliktů, by mohlo nahradit v práci spíše chybějící rozbor situace evangelického elementu ve společnosti. A především by měla rozvinout, případně obhájit, svou tezi o roli jednotlivců pro vznik evangelických sborů. Je to skutečně historicky relevantní? Potažmo: jaká z toho plynula rizika?

Práce by jistě snesla dopracování. Leč s rozpaky ji k obhajobě doporučuji. Hodnocení navrhuji D/E, lepší podle výsledku obhajoby.

Nosislav, 3. května 2017
Ondřej Macek

